

**De mooiste
SURINAAMSE
MYTHEN EN SAGEN**

Uitgeverij Verba

swampen (moerassige gebieden) te jagen. In de ene swamp, die hun bezit was, zat altijd veel vis. De andere swamp was het bezit van Tijger en daarom drukten ze Mayara-Koto op het hart daar niet te gaan vissen. Mayara-Koto was echter eigenwijs. 'In onze swamp zit veel te weinig vis,' zei hij. 'In die van Tijger is een overvloed aan vis. Ik ga eens kijken wat ik daar kan vangen.' Maar hij was nog niet begonnen met vissen of Tijger kwam langs. Hij pakte de man en sloeg hem in één klap dood.

Wat deed Tijger nu? Hij vermomde zich als Mayara-Koto en ging op weg. Het was al vrij laat en donker toen hij de hut van de twee zusters bereikte. Hij had de waiyarri (mand van palmbladeren) van Mayara-Koto bij zich, met daarin de vis die Mayara-Koto in zijn swamp had gevangen. Voor dat hij de hut binnenstapte, zette hij de mand met vis ervoor neer en zei: 'Goedenavond! Ik heb wat vis meegebracht.'

De vrouwen verbaasden zich erover dat de stem van Mayara-Koto zo ruw klonk. 'Ik ben ontzettend moe en ga meteen in mijn hangmat liggen. Waar is Haboeri eigenlijk? Ik wil dat hij bij me komt liggen.'

De stem beviel de vrouwen totaal niet, maar ze deden toch wat hij zei. 'Haal de vis binnen en maak hem klaar. Ik ga nu slapen. Zouden jullie me niet willen storen?'

Toen de vrouwen de vis klaar hadden en begonnen te eten, lag de man diep te slapen. Hij snurkte zo hard dat het waarschijnlijk aan de andere kant van de rivier te horen was. De vrouwen keken elkaar verbaasd aan toen ze hem tussen het snurken door zijn naam, Mayara-Koto, hoorden noemen.

'Mijn man heeft nog nooit zo gesnurkt. Ik heb hem nooit zijn eigen naam horen noemen,' zei de oudste. Het beviel hun van geen kanten. Ze werden steeds banger en durfden geen hap meer van hun eten te nemen, want de man in de hangmat kon Mayara-Koto niet zijn.

'Wat moeten we nu met Haboeri doen? Hoe kunnen we hem bevrijden uit de armen van die vreemde kerel?' zeiden ze tegen elkaar.

'Ik heb wel een idee,' zei de jongste. 'We kunnen een bundel

vezels en repen bast bij elkaar binden en onder Haboeri schuiven. Dan kunnen we hem voorzichtig weghalen. De bundel laten we liggen, alsof het Haboeri is.'

Dat leek de oudste een goed plan en het lukte nog ook. Ze namen Haboeri onder hun armen en maakten dat ze wegkwamen. Het enige wat ze bij zich hadden, was materiaal om vuur te maken.

Toen ze al een eind op weg waren, hoorden ze Wau-oeta zingen. Wau-oeta was een piaivrouw (geestenbezweerster); ze was met haar maraká (toverrammelaar) bezig. In haar hut zouden ze veilig zijn en daarom gingen ze nog harder lopen dan ze al deden.

Intussen was Tijger wakker geworden. Hij had natuurlijk onmiddellijk in de gaten dat hij niet Haboeri, maar een bundel vezels en bastrepen in zijn armen had. Toen hij om zich heen keek, zag hij de jongen nergens en evenmin de twee vrouwen. Ze waren verdwenen. Hij werd laaiend van woede, sprong uit de hangmat en nam zijn tijgergedaante weer aan. Hij zette de achtervolging in.

De vluchtelingen hadden de hut van de piaivrouw al bereikt. 'Wau-oeta, doe alsjeblieft open,' riepen ze.

'Wie is daar?' riep Wau-oeta.

'Wij zijn het, de twee zusters,' riepen de vrouwen terug. Maar Wau-oeta deed de deur van haar hut niet open. Toen kneep de oudste zuster hard in Haboeri's oor, zodat de jongen het uitschreeuwde.

'Wat is dat, een jongen of een meisje?' vroeg Wau-oeta.

'Het is mijn zoon, Haboeri,' antwoordde de moeder.

Wau-oeta deed meteen de deur open en riep blij: 'Kom binnen, kom toch binnen.'

Ze waren amper naar binnen gestapt en hadden de deur nog maar net achter zich gesloten, of Tijger kwam er al aan. Hij brulde: 'Waar zijn die twee vrouwen en waar is de jongen?'

Wau-oeta hield de deur dicht en riep naar Tijger dat ze die drie mensen niet had gezien.

'Je liegt. Ik ruik dat ze er zijn. Ik blijf gewoon buiten wachten,' reageerde Tijger.

Wau-oeta werd er zenuwachtig van en zei met trillende

stem: 'Steek je kop maar naar binnen. Als je ze ziet, mag je ze allemaal opeten.' Maar de deur was van binnen helemaal bedekt met doorns. Toen de onwetende Tijger zijn kop naar binnen stak, bleef hij met zijn vacht in de doorns steken en kon Wau-oeta hem doden.

De twee zusters werden niet meer bedreigd, maar nu begonnen ze te jammeren en om de man van de oudste te roepen. Omdat ze maar bleven jammeren, vroeg Wau-oeta hun naar de bouwvelden ver buiten het dorp te gaan om wat cassave te gaan halen. Van de wortels wilde ze meel maken en dat laten gisten, zodat ze er een geestrijke drank van kon bereiden.

De twee vrouwen wilden dat wel doen en namen de kleine Haboeri bij de hand. Maar Wau-oeta hield hen tegen en zei dat ze wel op de jongen zou passen. De vrouwen hadden daar geen bezwaar tegen en gingen samen op pad.

Tijdens hun afwezigheid liet Wau-oeta met haar toverkracht de jongen zo hard groeien dat hij met pijl en boog overweg kon en zelfs op de yarri-yarri (bamboefluit) kon spelen.

De zusters verzamelden een hoeveelheid cassavewortels en keerden daarmee terug naar het huis van de piaivrouw. Toen ze op enige afstand iemand fluit hoorden spelen, zeiden ze tegen elkaar: 'Toen we weggingen was er toch geen man in de hut? Hoe is dat mogelijk? Het kan niet anders of er is tijdens onze afwezigheid een man gearriveerd.'

Schuchter stapten ze de hut binnen. Ze zagen een grote jongen zitten, die bijna volwassen was. Hij bespeelde de yarri-yarri. Ze lieten de korven met de cassavewortels van hun rug glijden en vroegen aan Wau-oeta hoe het met Haboeri gesteld was.

'Zodra jullie weg waren, is hij naar buiten gelopen. Ik dacht in alle ernst dat hij alsnog met jullie was meegegaan,' zei Wau-oeta. Het was haar gelukt Haboeri zo snel te doen groeien dat hij binnen niet al te lange tijd haar geliefde kon zijn. 'Laten we hem gauw in het bos gaan zoeken,' zei ze tegen de vrouwen.

Toen ze al een poosje op weg waren, zei Wau-oeta dat ze nog even naar de hut moest. Ze zou meteen weer terugko-

men. Wau-oeta snelde naar haar hut en maakte Haboeri wijs dat ze zijn moeder was. Ze vertelde hem precies hoe hij zich tegenover haar moest gedragen.

Haboeri was intussen een vaardig en doeltreffend schutter geworden. Geen vogel was veilig voor zijn pijlen. Dat vond Wau-oeta bijzonder praktisch. Ze zei tegen Haboeri dat hij voortaan alle grote vogels die hij doodde, aan haar moest geven. De kleinste vogels moest hij eerst ongenietbaar maken en dan aan de twee zusters geven. Ze hoopte dat de twee er uiteindelijk genoeg van zouden krijgen en de hut zouden verlaten.

De vrouwen gaven hun pogingen om Haboeri terug te vinden niet op. Ze bleven waar ze waren.

Dit ging dagen achtereen zo door. Wau-oeta kreeg de grotere vogels. De kleinere waren voor zijn moeder en zijn tante. Op een dag schoot Haboeri een pijl naar een vogel, maar de pijl miste zijn doel en bleef hangen aan een tak boven een kreek. Dat was toevallig de plek waar zijn ooms, de waterhonden (soort otters), gewoonlijk hun voedsel zochten. Het was een mooie open plek in het bos. Haboeri bedekte het afval van zijn geschoten dieren met bladeren en klom toen in de boom om zijn pijl terug te krijgen. Op dat moment kwamen de waterhonden aanzwemmen. Ze staken hun kop boven het water, snoven de lucht op en riepen: 'Wat is dat? Wie kan dat anders zijn dan onze neef Haboeri? Hij moet hier in de buurt zijn.'

Ze keken overal rond en eindelijk zagen ze hem op een tak van de boom zitten. 'Hallo, Haboeri,' riepen ze. 'Kom eens naar beneden en ga op de zandbank zitten.'

Haboeri klauterde naar beneden en maakte het zich gemakkelijk op de zandbank. De otters, die alles van Haboeri's situatie wisten, legden hem uit dat hij een slecht leven leidde. 'Die oude vrouw is je moeder helemaal niet,' zeiden ze. 'De oudste van de twee zusters is je moeder en de jongste is je tante. Het is dus heel slecht van je dat je die vogels zo verdeelt. Je moet voortaan de kleinste aan de oude vrouw geven.' Ze legden hem uit dat hij aan zijn echte moeder moest vertellen dat hij haar verkeerd had behandeld omdat hij de waarheid niet kende, en dat hij er spijt van had.

Toen Haboeri die dag thuiskwam van de jacht, deed hij precies wat de waterhonden hem hadden gezegd. Zijn echte moeder kreeg de grote vogels en hij vertelde haar dat hij haar zoon was. Ze vond het maar vreemd en vond het moeilijk van de ene dag op de andere de jongeman als haar zoon aan te spreken. Haboeri verklaarde echter dat Wau-oeta hem in heel korte tijd had laten groeien tot hij zijn huidige gedaante had bereikt, en daarop geloofde ze hem en was ze erg opgelucht.

De oude Wau-oeta, die dat allemaal hoorde, wond zich er zo ongelooflijk over op dat ze Haboeri in zijn nek pakte en hem in zijn gezicht blies. Ze was zo van streek dat ze de hele dag geen hap door haar keel kreeg. Ze achtervolgde Haboeri dag en nacht met pesterijen en riep voortdurend dat hij krankzinnig was geworden.

Haboeri kon er op den duur niet meer tegen. Hij bedacht een plan om weg te gaan uit de hut en haalde zijn moeder over binnen de kortste keren te vluchten met hem en zijn tante. Hij zou een kleine korjaal (boot van uitgeholde boomstam) van bijenwas maken, waarmee ze over de rivier konden wegtrekken en elders hun heil konden zoeken. Toen hij daarmee klaar was, legde hij hem aan de oever van de rivier vast.

De volgende dag keerde hij terug naar de plek waar hij de korjaal had achtergelaten. Helaas was het vaartuig meegenomen door een zwarte eend. Haboeri liet zich niet uit het veld slaan en bouwde een nieuwe korjaal, nu een kleine. Ook deze werd gestolen, door een andere eend. Haboeri begon toen bomen om te hakken, net zolang tot er een groot terrein vrij was gekomen. Daarop gingen de twee vrouwen cassaves planten. Ze konden zijn tempo nauwelijks bijbenen. Op die manier zorgden ze ervoor dat ze voldoende cassave voor onderweg met zich mee konden nemen.

Als de vrouwen aan het planten waren, sloop Haboeri soms weg en dan maakte hij weer een korjaal, telkens van een andere houtsoort en in een andere vorm. Hij zwoegde telkens in de hoop dat het de laatste keer zou zijn. Maar als hij met het karwei klaar was, kwam er weer een andere eendensoort die het vaartuig weghaalde.

Op een keer maakte hij er een van het hout van de kankantrie (zijde-katoenboom). Blijkbaar konden de eenden daar niets mee beginnen, want de volgende dag en de dagen erna bleef de korjaal gewoon liggen. Zodoende was Haboeri de eerste die een boot bouwde en aan de eenden leerde aan de oppervlakte van het water te zwemmen. Het was immers met zijn boten dat ze dat voor elkaar kregen. De Warrau-indianen zeggen dan ook dat elke eendensoort een bepaalde boot heeft.

Maar er was meer aan de hand. De laatste boot bleef niet alleen liggen op de plek waar Haboeri hem achterliet, maar bleek de volgende dag ook groter geworden. Dat vertelde Haboeri blij aan zijn moeder en zijn tante. Nu konden ze eindelijk op reis gaan. Hij verzocht hun al het voedsel dat ze van het land konden halen, naar de boot te brengen als voorbereiding op de lange reis die ze voor de boeg hadden. Zelf ging hij het veld in en bracht de cassavestekken die zijn moeder in de aangebrachte gaten moest stoppen. Zo werkten ze nog een tijdje hard door.

Toen alles voor de reis in gereedheid was gebracht, ging Haboeri naar de hut. Daar pakte hij zijn pijl en boog en zijn stenen bijl en keerde ermee terug naar de boot. Voor dat hij de hut verliet, drukte hij de palen waarvan de hut was gebouwd, op het hart dat ze niets moesten vertellen, aan wie dan ook. Vroeger konden die palen namelijk, als de bewoner afwezig was en er bezoek kwam, aan de bezoeker vertellen waar de bewoner heen was. Er was echter een papegaai in de hut en Haboeri vergat helemaal het dier zwijgplicht op te leggen.

Toen de oude Wau-oeta zich verlaten en eenzaam voelde omdat Haboeri maar niet naar de hut terugkeerde, vroeg ze aan de palen waar hij gebleven was. De palen zeiden natuurlijk niets, maar de papegaai begon meteen te praten en vertelde haar wat er gaande was. Wau-oeta rende als een haas naar de oever waar de boot moest liggen. Toen ze daar aankwam, stapte Haboeri net in de korjaal om met zijn moeder en zijn tante weg te peddelen. Wau-oeta greep de boot vast en jammerde: 'Zoon van me, zoon, je mag niet weggaan! Ik ben jouw moeder, niet die andere vrouw!'

Haboeri slaat haar vingers bijna stuk

Haboeri sloeg met zijn peddel op haar vingers, waarmee ze de rand van de boot omklemd hield, maar ze liet niet los. Er zat voor Haboeri niets anders op dan weer aan land te gaan. Hij nam Wau-oeta mee naar een holle boom waarin een bijenvolk zich had gevestigd. Hij wist dat ze dol op honing was, en verzocht haar in de boom te kruipen om er zoveel mogelijk honing uit te halen. De oude vrouw hilde voortdurend bij de gedachte dat ze Haboeri zou verliezen. Ze kroop naar binnen, zoals hij haar gevraagd had. Meteen sloot Haboeri de opening in de boom af.

Nog steeds is in holle bomen de Wau-oeta-kikker te horen. Als je het dier goed bekijkt, zie je nog hoe gezwollen de vingers zijn door de slagen die Haboeri met zijn peddel toebracht toen Wau-oeta de rand van de boot omklemd hield. En als je goed luistert, kun je haar nog steeds horen jammeren om het verlies van haar geliefde zoon. Ze roept dan: 'Wang! Wang! Wang!'

2 *De oorsprong van de eerste mens*

In de hemel zat een opening waar de bewoners niet doorheen mochten kijken. Op een dag deden ze dat toch. Ze gluurden naar beneden en zagen toen een heel andere wereld. Daar wilden ze wel eens een kijkje gaan nemen. Ze sneden lange repen van bast, waarlangs ze zich naar beneden lieten zakken.

Ze liepen een tijdje op aarde rond, maar op een gegeven moment werden ze toch een beetje bang en ze besloten naar de hemel terug te keren. Ze kwamen al klimmend weer bij de opening waardoor ze waren neergedaald. Helaas bleef een vrouw die erg dik en zwaar was, in het gat steken. Er ontstond een gedrang en een geruzie van jewelste. Iedereen wilde per se de hemel weer binnen. Maar in de chaos brak de bastreep af en een aantal mensen viel naar beneden. Er zat niets anders op, ze moesten op aarde blijven.

Al gauw kregen ze honger en ze gingen op zoek naar eten. Ze vonden echter niets wat ze graag naar binnen werkten. Toen zagen ze zich gedwongen koeken te eten die ze van aarde hadden gebakken. Dik werden ze er niet van. Ze werden hoe langer hoe magerder. Het viel hun op dat de acouri (een knaagdier) er goed doorvoed uitzag. Ze wilden weten waar dat dier zijn blijkbaar smakelijke voedsel vandaan haalde.

Ze zetten een specht op de uitkijk in de hoop dat hij hun de vindplaats van het eten kon vertellen. Maar de specht ging tegen een boomstam tikken op het moment dat de acouri tevoorschijn kwam, en verried zichzelf met dat geluid, dat in de verre omtrek te horen was. Nu droegen ze een alliga-

tor op om de acouri te bespioneren. De alligator deed wat ze hem vroegen, maar toen hij terugkeerde om verslag uit te brengen, vertelde hij een leugen. Dat hadden ze echter door en ze straften hem ervoor door zijn tong uit te snijden. Het volgende dier dat ze inschakelden, was de rat. Dit dier keerde helemaal niet terug. De voormalige hemelbewoners bleven honger lijden.

Toen gaven de mensen het op en trokken weg. Ze lieten alleen een kind achter. Na een tijd keerden ze terug. Ze hadden zich al die tijd met bessen moeten voeden. Tot hun grote verbazing was het kind nog in leven. Het was zelfs goed doorvoed en was omringd door maïskolven. De acouri had het kind met maïskorrels in leven gehouden. Op een van zijn tochten was hij door het kind gevolgd en zodoende had het kind het maïsveld ontdekt waar de acouri zijn eten vandaan haalde.

Dat was de redding van het volk. Voortaan had het voldoende te eten en kon het zich ook gaan uitbreiden en over de aarde verspreiden.